

Občané o americké radarové základně v ČR

Technické parametry

Výzkum:	Naše společnost 2008, v08-03 + v08-04
Realizátor:	CVVM, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.
Projekt:	Naše společnost – projekt kontinuálního výzkumu veřejného mínění CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i.
Termín terénního šetření:	3. – 11. 3. 2008; 7. – 14. 4. 2008
Výběr respondentů:	Kvótní výběr
Kvóty:	Region (Oblasti NUTS 2), velikost místa bydliště, pohlaví, věk, vzdělání
Zdroj dat pro kvótní výběr:	Český statistický úřad
Reprezentativita:	Obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let
Počet dotázaných:	1028 (březen); 1018 (duben)
Metoda sběru dat:	Osobní rozhovor tazatele s respondentem
Výzkumný nástroj:	Standardizovaný dotazník
Otázky:	PM.104a, PM.108a, PM.120, PM.121, PM.122
Zveřejněno dne:	23. května 2008
Zpracoval:	Jan Červenka

V březnu i dubnu CVVM pokládalo dotázaným několik otázek souvisejících se záměrem umístit na českém území radarovou stanicí antibalistické obrany USA. Podobně jako v předchozích šetřeních oba výzkumy zjišťovaly aktuální postoje české veřejnosti k tomuto plánu a rovněž to, zda podle mínění občanů by se o americké radarové základně na českém území mělo či nemělo rozhodovat v referendu. Březnové šetření se vedle toho věnovalo i tomu, zda se lidé obávají teroristického či vojenského útoku na základnu, či legislativě by měli podléhat občané USA působící na této základně a zda a jak by americká vláda měla Česku kompenzovat umístění radaru na jeho území.

Tabulka 1: Postoj k vybudování radarové základny v ČR¹ (%)

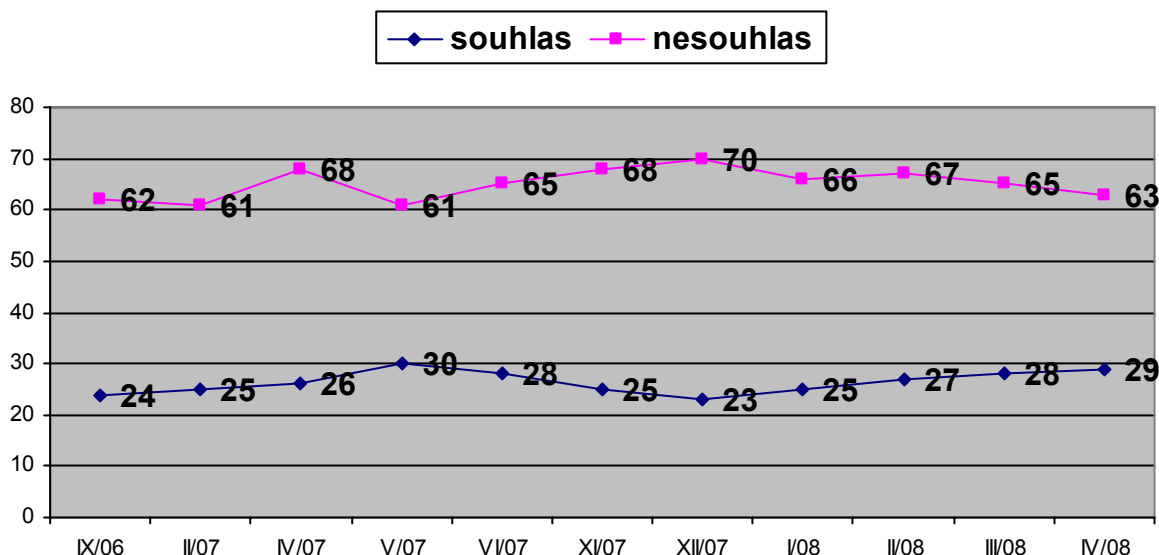
Rok	2006	2007						2008			
	IX ²	II	IV	V	VI	XI	XII	I	II	III	IV
rozhodně souhlasí	5	6	6	7	6	5	7	6	7	6	7
spíše souhlasí	19	19	20	23	22	20	16	19	20	22	22
spíše nesouhlasí	26	23	25	25	25	25	26	25	25	25	26
rozhodně nesouhlasí	36	38	43	36	40	43	44	41	42	40	37
neví	14	14	6	9	7	7	7	9	6	7	8

Pozn.: Procenta ve sloupci.

¹ Otázka: „Spojené státy americké oficiálně požádaly vládu ČR o možnost postavit na území ČR radarovou stanicí, která by byla součástí systému americké protiraketové obrany. Souhlasíte nebo nesouhlasíte s tím, aby v ČR byla umístěna tato radarová stanice? Rozhodně souhlasíte, spíše souhlasíte, spíše nesouhlasíte, rozhodně nesouhlasíte?“

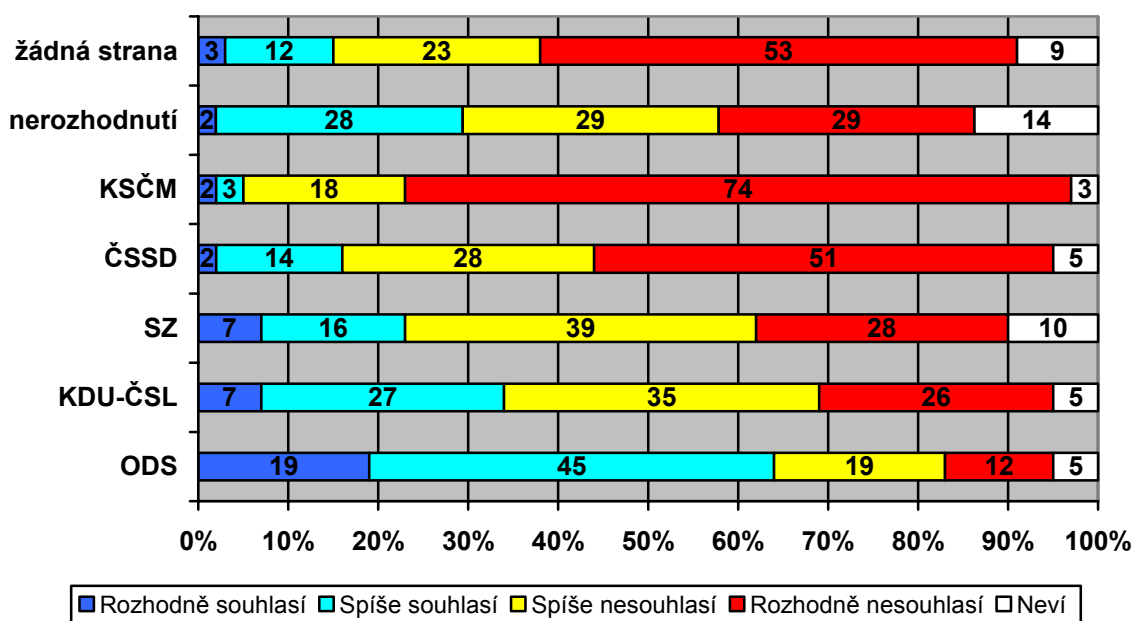
² V září 2006, kdy ještě nebylo známo, jaká součást amerického antibalistického systému by měla být umístěna právě v České republice, se položená otázka týkala obecně umístění „základny americké protiraketové obrany“.

Graf 1: Postoj k vybudování radarové základny v ČR (%)

Jak ukazuje tabulka a graf 1, v březnu i v dubnu tohoto roku necelé dvě třetiny (65 % a 63 %) občanů s umístěním americké radarové základny protiraketové obrany u nás nesouhlasily, zatímco pro vybudování základny se vyslovovala o málo více než čtvrtina dotázaných (28 % a 29 %). Výsledky od roku 2006 vykazují stabilní převahu nesouhlasu, který se pohybuje v rozmezí od 60 do 70 procent, nad souhlasem kolísajícím na či mírně nad úrovni jedné čtvrtiny, ale doposud nikdy nepřekročivším úroveň 30 procent. Od konce roku 2007 se ovšem počet odpůrců radarové stanice mírně snížil.

Graf 2: Souhlas/nesouhlas s radarem podle stranických preferencí (%)

Pozn.: Graf prezentuje výsledky sloučených výzkumů z března a dubna 2008.

Podle stranických preferencí (viz graf 2) má případné umístění radaru v ČR většinovou podporu mezi příznivci ODS. Voliči ostatních stran myšlenku americké radarové základny v ČR většinou odmítají, přičemž u opoziční ČSSD a zejména KSČM je nesouhlas relativně četnější a vyhraněnější než u obou menších stran vládní koalice. Odmítavý postoj jednoznačně převažuje i mezi nerozhodnutými a těmi, kdo nepreferují žádnou stranu. Obecně platí, že na pravolevé škále podpora zbudování radarové základny v ČR klesá a odpor sílí zprava doleva.

Z hlediska ostatních sociodemografických znaků šetření zaznamenalo pokles podpory a sílící nesouhlas v závislosti na zvyšujícím se věku respondentů a klesající životní úrovni jejich domácností. Vyšší podíly souhlasu se dále objevily mezi muži, absolventy vysokých škol nebo středních škol s maturitou, studenty, podnikateli a vedoucími či vysoce kvalifikovanými odbornými pracovníky. Naopak rezolutněji proti základně se vyslovovali ženy, důchodci a lidé se středním vzděláním bez maturity nebo vyučení a se základním vzděláním bez studentů. Mezi studenty, respektive nejmladšími respondenty a rovněž mezi ženami byl také poněkud vyšší podíl nerozhodnutých.

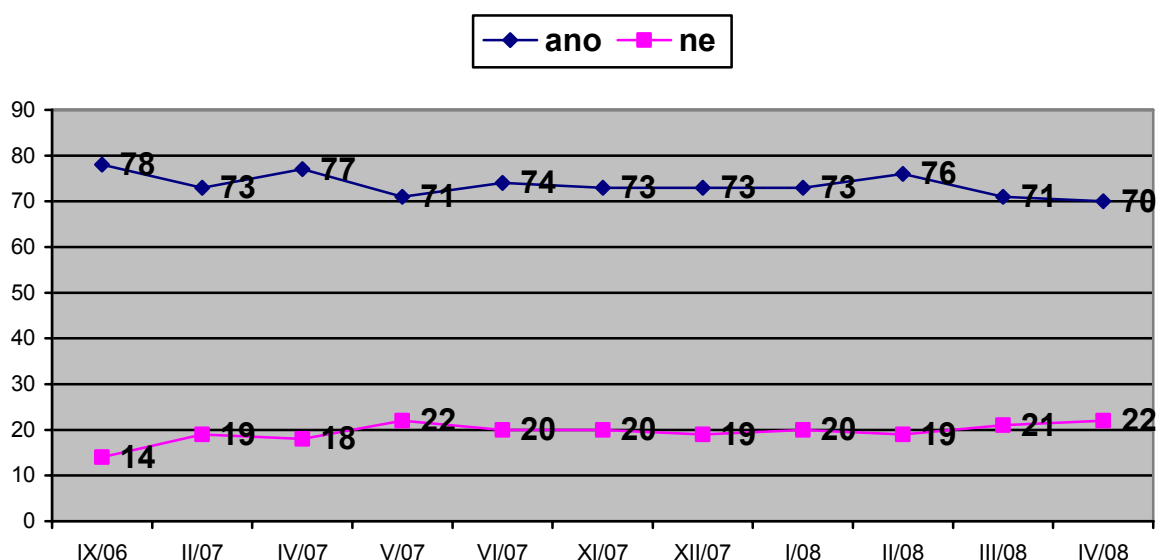
Druhá otázka výzkumu se týkala případného referenda o umístění americké radarové základny protiraketové obrany u nás.³

Tabulka 2: Měli by o radarové základně rozhodovat občané v referendu?

	2006	2007						2008			
	IX ⁴	II	IV	V	VI	XI	XII	I	II	III	IV
Rozhodně ano	49	46	46	43	45	47	45	47	49	45	43
Spíše ano	29	27	31	28	29	26	28	26	27	26	27
Spíše ne	10	13	12	16	14	13	11	14	14	14	15
Rozhodně ne	4	6	6	6	6	7	8	6	5	7	7
Neví	8	8	5	7	6	7	8	7	5	8	8

Pozn.: Procenta ve sloupci.

Graf 3: Měli by o radarové základně rozhodovat občané v referendu? (%)

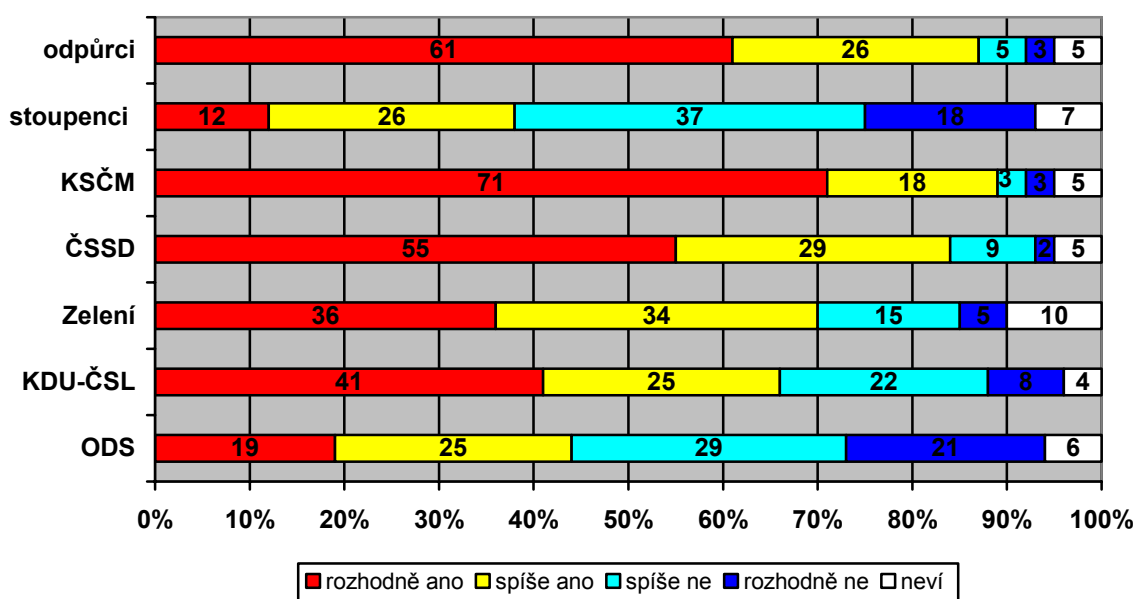

³ Otázka: „Domníváte se, že by o případném umístění americké radarové stanice u nás měli rozhodovat občané v referendu? Rozhodně ano, spíše ano, spíše ne, rozhodně ne?“

⁴ Otázka pokládaná v září 2006 se týkala referenda k nespécifikované základně americké protiraketové obrany.

Z výsledků zachycených v tabulce 2 a v grafu 3 plyne, že případné referendum v této otázce má podporu přibližně sedmi z deseti dotázaných občanů. V posledním, tedy dubnovém výzkumu se pro konání referenda o radaru vyjádřilo 70 % respondentů, z toho 43 % bylo rozhodně pro referendum. Opačný názor, že o základně by neměli rozhodovat lidé v referendu, dlouhodobě vyjadřuje asi pětina občanů, od čehož se poslední dva výzkumy neodchýlily.

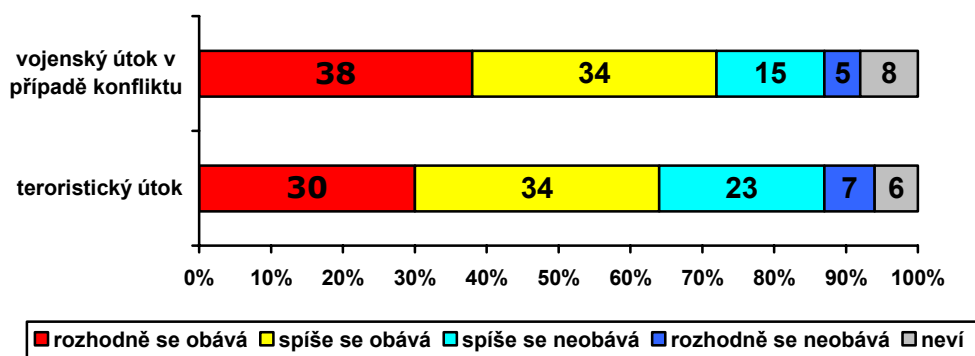
Graf 4: Postoj k referendu o radaru podle postojů k jeho vybudování v ČR a podle stranických preferencí (%)

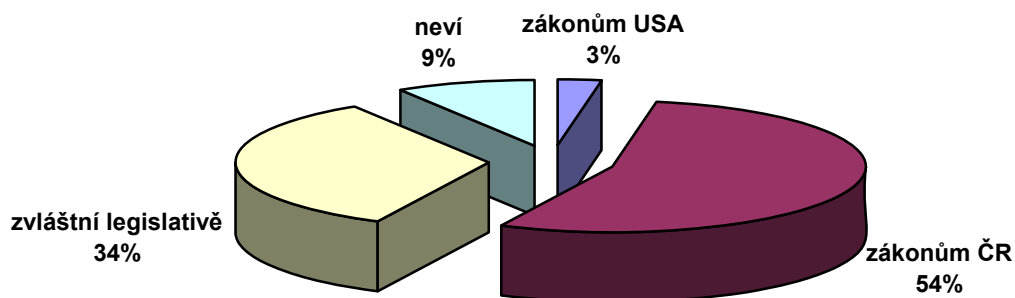
Pozn.: Graf prezentuje výsledky sloučených výzkumů z ledna a února 2008.

Podrobnější analýza přitom ukázala (viz graf 4), že proti referendu v této otázce se vyjadřují hlavně stoupenci vybudování radarové základny v ČR, z nichž mírná nadpoloviční většina (55 %) referendum v šetřeních z března a dubna tohoto roku odmítla, zatímco pro referendum se v rámci téže skupiny vyjádřily necelé dvě pětiny lidí (38 %). Naopak mezi nesouhlasícími s umístěním radaru na českém území se vyjádření proti referendu objevovala jen sporadicky (8 %), zatímco podpora referenda zde dosahovala úrovně 87 %. Této skutečnosti pak odpovídají i další zjištěné sociodemografické diference, které víceméně kopírují diference zaznamenané v souvislosti s postoji ke zřízení americké radarové základny u nás. Z hlediska stranických preferencí odpůrci referenda převážili mezi příznivci ODS (50 % proti, 44 % pro), u ostatních stran naopak jasně převládají stoupenci referenda. Souhlas s referendem pak větší či menší měrou převažuje i ve všech významných sociodemografických skupinách.

Součástí březnového výzkumu byly i otázky zjišťující některé další postoje či pocity související s touto problematikou. Nejprve šetření zjišťovalo, zda se lidé obávají, že by se radar mohl stát terčem teroristického či vojenského útoku v případě nějakého konfliktu USA s jiným státem.

Graf 5: Obavy z teroristického a vojenského útoku na radar⁵

Výsledky zachycené v grafu 5 ukazují, že téměř třičtvrtě většina (72 %) občanů se obává útoku v případě vojenského konfliktu, necelé dvě třetiny (64 %) pak pociťují obavy z případného teroristického útoku na radar. Naopak bez obav z vojenského útoku je rovná pětina dotázaných a tři dotázaní z deseti nemají obavy z teroristického útoku na základnu. Podrobnější rozbor ukázal, že pocit obav je v obou případech velmi silně spjatý s postojem k umístění radarové stanice v Česku, když odpůrci radaru v naprosté většině obavy v tomto ohledu vyjadřují, zatímco stoupenci se většinou teroristického i vojenského útoku na radar neobávají.

Graf 6: Jakým zákonům mají podléhat občané USA pracující na základně?⁶

Odpovědi respondentů na další otázku šetření pak ukazují, že nadpoloviční většina (54 %) občanů si myslí, že by Američané pracující na základně měli podléhat výhradně zákonům České republiky, podle 34 % by se ČR a USA měly dohodnout na nějaké zvláštní legislativě určené pro tento případ a jen 3 % soudí, že by zde působící občané USA měli podléhat výhradně americkým zákonům.

⁵ Otázka: „Obáváte se, že radarová stanice v ČR by se stala a) terčem teroristického útoku, b) cílem útoku v případě vojenského konfliktu?“

⁶ Otázka: „Občané USA pracující na radarové stanici by podle Vás měli podléhat výhradně zákonům USA, výhradně zákonům ČR, zvláštní legislativě, na které se dohodnou oba státy?“

Poslední otázka bloku pak zjišťovala, zda by americká vláda měla České republice kompenzovat umístění radaru na jejím území poskytnutím finanční náhrady, zrušením vízové povinnosti či v mezinárodní politice podporou ČR při prosazování jejích zájmů.⁷

Tabulka 3: Kompenzace ze strany vlády USA vůči ČR za umístění radaru (%)

	finanční náhrada	zrušení víz	pomoc při prosazování zájmů ČR
rozhodně ano	52	50	45
spíše ano	28	27	32
spíše ne	10	8	7
rozhodně ne	3	6	4
neví	7	9	12
ano/ne	80/13	77/14	77/11

Pozn.: Procenta ve sloupci.

Z šetření vyplynulo (viz tabulku 3), že všechny tři způsoby vyvážení toho, že ČR poskytne svoje území pro americkou radarovou základnu, mají vysokou a vesměs velmi podobnou podporu v rozmezí 77 až 80 %. Podíly dotázaných, kteří s těmito kompenzacemi nesouhlasili, se pohyboval jen lehce nad úrovní 10 %.

⁷ Otázka: „Pokud by došlo k umístění radarové stanice na území ČR, mělo by to být vládou USA vyváženo a) finanční náhradou, b) zrušením vízové povinnosti pro občany ČR, c) v mezinárodní politice; tak, že by vláda USA pomáhala prosadit zájmy ČR?“